

U s n e s e n í
Rady vlády pro lidská práva
ze dne 12. května 2026

**k otázkám souvisejícím s životem starších lidí v návaznosti na programové
prohlášení vlády ze dne 5. ledna 2026**

Rada vlády pro lidská práva

- I. o c e ň u j e
 - a. pozornost, kterou Vláda ve svém Programovém prohlášení z 5. ledna 2026 věnuje otázkám souvisejícím s životem starších lidí a
 - b. navržené kroky a opatření v oblasti sociální, zdravotní a v oblasti bydlení, spravedlnosti, digitalizace či kultury a sportu
- II. a p e l u j e na vládu, aby
 - a. vnímala starší lidi především jako nositele práv a povinností a aktivní a autonomní součást společnosti, nikoliv jako pasivní objekty péče a dobročinnosti
 - b. vytvářela příležitosti pro posilování jejich podílu na všech aspektech fungování společnosti a jejich přínosu v rodinách, sousedstvích, komunitách i celé společnosti
 - c. podporovala jejich společenské zapojení s ohledem na jejich různorodé a měnící se zdravotní, ekonomické a sociální podmínky a hodnotové preference
 - d. uplatňovala, podporovala a prosazovala tento přístup ke starším lidem ve všech svých činnostech a agendách
- III. d o p o r u č u j e vládě, aby se při naplňování svých kroků v programovém prohlášení zaměřila i na následující témata:
 - a. podpora dostupného bydlení a terénních sociálních a zdravotních služeb na umožňujících samostatný život starších lidí v komunitě
 - b. podpora lidí pracujících se staršími lidmi jako sociální pracovníci, pracovníci v sociálních a zdravotních službách, ve vzdělávání a dalších oblastech, zajištění jejich důstojného a adekvátního odměňování a dostupného vzdělávání ve všech stupních včetně následného a zvyšování jejich společenské prestiže odpovídající významu jejich práce pro demograficky se měnící českou společnost
 - c. zajištění ochrany práv starších lidí v situacích ohrožení, zranitelnosti či znevýhodnění (např. nemoc, násilí, majetková či jiná trestná činnost, diskriminace, chudoba, ztráta bydlení, zkušenost migrace, mimořádné události, dopady ekologické krize apod.) pomocí legislativy a „age-friendly“ prevence, podpory, intervence, práce s pachateli a další rozvoj restorativní justice
 - d. rozvoj inkluzivních, každému věku přátelských služeb státu, samospráv i soukromých subjektů v digitální i nedigitální podobě
 - e. podpora participace starších lidí na všech úrovních veřejného a komunitního života, jejich rovnoprávného zapojování do rozhodovacích procesů a mezigenerační spolupráce

- f. podpora dostupných a kvalitních volnočasových aktivit pro starší lidi v kulturních, sportovních a dalších oblastech
- g. podpora meziresortní a mezioborové spolupráce na podpoře práv starších lidí mezi všemi relevantními aktéry na centrální, regionální i místní úrovni
- h. zapojení se do aktivit mezinárodní spolupráce na tématu ochrany práv starších lidí včetně přípravy nového mezinárodního právně závazného dokumentu pro zajištění lidských práv starších lidí (Úmluva OSN o právech starších lidí).

Odůvodnění:

Výbor pro práva starších lidí (dále jen „Výbor“) se na svém jednání dne 29.1.2026 v rámci mezinárodního týdne podpory lidských práv starších lidí [Global Rally 2026: Age With Rights Campaign](#) věnoval Programovému prohlášení vlády Andreje Babiše, které schválila na svém zasedání dne 5. 1. 2026. V textu sledoval, zda a jak se vláda chce zabývat otázkami souvisejícími se s právy starších lidí v České republice a jak chce řešit problémy, se kterými se starší lidé při jejich výkonu setkávají.

Programové prohlášení se tématům souvisejícím s životem starších lidí skutečně věnuje, a to na mnohých místech. Již v preambuli je jednou ze zásadních priorit vlády, „*aby Česká republika byla zemí, ... kde senioři žijí důstojně....*“ Mezi její hlavní strategické směry pak patří např. bydlení včetně podpory výstavby „*bytů pro seniory*“. Další strategickou oblastí jsou specifiky Spravedlivé důchody a funkční sociální systém. Zde dokument zmiňuje „*finančně udržitelný a spravedlivý důchodový systém*“ Vláda rovněž posílí „*důstojnou péči o seniory ... a lepší koordinaci mezi zdravotní a sociální oblastí, aby péče o potřebné byla komplexní a předvídatelná.*“ Cílem vlády pak je, aby Česká republika byla „*zemí, kde se dobře žije, pracuje i stárne...*“

Tyto základní principy pak dokument rozvíjí v jednotlivých tematických kapitolách. Nejvíce asi v kapitole Sociální politika a zaměstnanost. V ní se na úvod konstatuje, že „*sociální politika musí být spravedlivá, efektivní a zaměřená na potřeby všech generací*“. Česká společnost podle něj čelí „*výraznému poklesu životní úrovně, který těžce dopadá (i) na seniory....*“ Cílem by proto měl být „*stabilní důchodový systém, který bude udržitelný i pro naše děti a vnuky.*“ Moderní a efektivní sociální služby by měly propojit „*zdravotní a sociální péči potřebnou pro seniory..., aby se nikdo necítil opomenutý a každý dostal pomoc, kterou potřebuje.*“ V oblasti práce a zaměstnanosti se mluví o podpoře flexibilních úvazků pro seniory. V kapitole Zdravotnictví se má zlepšit kvalita života „*lidí všech generací*“ a plánuje se propojit zdravotní a sociální péče o seniory. V kapitole Bydlení se má podporovat výstavba bytů pro seniory. V kapitole Kultura se dbá na dostupnost kultury pro všechny pomocí slev na kulturní aktivity a vstupu zdarma do státních muzeí a galerií pro seniory. V kapitole Sport, prevence a zdraví se má podporovat pohyb a zdravý životní styl a konkrétně pohybové programy pro seniory. V oblasti digitalizace mají být služby „*inkluzivní a dostupné pro všechny generace.*“ Poněkud zajímavá je zmínka v oblasti životního prostředí v souvislosti s odpady a oběhovým hospodářstvím, kde se text vymezuje proti recyklačním poplatkům za tisk a distribuci reklamních letáků, neboť jsou „*důležitým zdrojem informací o slevách a nabídce zboží...pro seniory.*“

Výbor celkově oceňuje programové prohlášení vlády za jeho pozornost věnovanou starším lidem a vítá navržené kroky a opatření. Považuje však za klíčové vnímat starší lidi především jako nositele práv a povinností a aktivní a autonomní součást společnosti, nikoliv jen jako pasivní objekty péče a dobročinnosti druhých. Listina základních práv a svobod a mezinárodní závazky České republiky starším lidem přiznávají stejnou lidskou důstojnost jako ostatním lidem, z čehož plyne stejný respekt k jejich osobnosti a individualitě a jejich stejné společenské uznání. Stát by měl tedy starší lidi nejen „*opečovávat*“ a starat se o jejich hmotné potřeby, ale vytvářet příležitosti pro jejich aktivní společenské působení a podporovat jejich zapojení do fungování společnosti dle jejich přání, aby tak mohli vést naplněný a smysluplný život. Je pravda, že vyšší věk je spojen s dopady a riziky změn lidského zdraví a schopností, ale stát by měl vždy maximálně pomáhat vznikající bariéry překonávat a jejich dopad kompenzovat s cílem důstojného života s vysokou kvalitou pro všechny. Tento přístup má stát uplatňovat, podporovat a prosazovat ve všech svých činnostech a agendách.

Výbor by rovněž chtěl vládě doporučit, aby se při své činnosti zaměřila, resp. neopomíjela některé další otázky, které považuje na základě své dosavadní práce a zkušeností svých členek a členů za klíčové pro ochranu a podporu práv seniorů. Jde zejména o podporu samostatného života starších lidí v komunitě pomoci dostupného bydlení a terénních sociálních a zdravotních služeb. To samozřejmě neznamená, že by se neměla rozvíjet specializovaná sociální a zdravotní zařízení zajišťující komplexní péči o osoby s demencí či jinou potřebou náročné péče, což programové prohlášení rovněž zmiňuje. Nicméně primárním cílem by vždy mělo být, aby každý starší člověk mohl žít v prostředí podle své volby. Výbor v této souvislosti oceňuje naznačenou podporu neformální péče a neformálně pečujících, která představuje majoritní podíl poskytované péče, avšak připomíná, že institucionální, ambulantní, terénní a další služby pro starší lidi služby stojí a padají s kvalitním personálem, který by měl být dostatečně vzdělán, rozvíjen a také odměněn, což v praxi bohužel ne vždy platí.

Podobně i ochrana starších lidí před násilím, zneužíváním, ohrožením či znevýhodněním v jakékoliv formě se nemůže vyčerpat jen přijetím právních předpisů postihujících či reagujících na dané jednání či situace. Ty je nutné uvést do praxe pomocí mechanismů, které pomáhaly řešit jejich následky, ale zároveň přispívají k rannému odhalení těchto rizik a pomáhají jim předcházet. Proto by měly být podporovány a rozvíjeny vhodné formy poradenství a podpory, které starším lidem umožní řešit situaci, kde se buď stanou obětí nějakého násilí, zneužití, znevýhodnění či jiného negativního jevu či jim bude taková situace hrozit. Inspiraci lze najít již dnes např. v mnohých obcích, které poskytují poradenství, možnosti pomoci a podpory starších lidí či cílené sledování jejich situace a potřeb pro předcházení problémům a myslí na ně ve svých politikách. Klíčová je rovněž spolupráce mezi státními i nestátními subjekty jako samosprávy či nestátní organizace spolu s bezpečným sdílením informací a příkladů inspirativní praxe. Za důležité Výbor pokládá i to, aby obzvláště v dnešní době významného technologického rozvoje veškeré veřejné (a ideálně i soukromé) služby zůstaly dostatečně inkluzivní a dostupné všem bez ohledu na věk, majetek či schopnosti.

Důležitá je i sociální participace starších lidí na všech úrovních veřejného a komunitního života a jejich rovnoprávné zapojování do rozhodovacích procesů tak, aby jejich hlas byl řádně slyšen a mohl najít uplatnění. S tím souvisí i rozvoj mezigenerační spolupráce, ke kterému již dnes existují mnohé dobré příklady (např. působení starších lidí ve školkách, věkově integrované rezidenční projekty atd.). Konečně k úspěšnému společenskému začlenění starších lidí jsou potřebné i dostupné a kvalitní volnočasové aktivity v kulturní, sportovní, vzdělávací či jiných oblastech. To přitom není otázka jen jejich ceny, ale např. i místní dostupnosti, organizace, komunikace, formy i obsahu. Klíčová je pak spolupráce všech relevantních aktérů na úrovni centrální, regionální i místní, aby všechna opatření na podporu práv seniorů byla co nejefektivněji uváděna do praxe. Česká republika by se konečně měla zapojit i do mezinárodních aktivit na podporu práv seniorů, a to především přípravy nového právně závazné nástroje OSN týkající se práv starších osob. Všechna tato opatření a snahy jsou pak součástí včasné a řízené přípravy české společnosti na její stárnutí a demografický vývoj.